

KÄLLKOLL

Avsnitt 10: Hinner du vara källkritisk på nätet?

Introduktion och arbetsblad

av Anna Klockar och Mia Vestman

KÄLLKOLL

Om serien

En serie om källkritik på nätet. Viralgranskarna Åsa Larsson och Jack Werner går tillsammans med programledarkollegan Edwin Safari igenom hur information och kommunikation fungerar i digitala medier. De går på djupet i nyhetsflödet och tittar närmare på virala snackisar. Här får du tips om hur du granskar sånt du ser på nätet och lär dig mer om psykologin och strukturen bakom digitala medier.

Programserien Källkoll sänder 10 avsnitt under våren 2021. Varje avsnitt utgår från ett visst tema. De tidigare säsongerna heter *Källkoll – corona* och *Källkoll – USA-valet*.

Syfte

Skolan ska fostra medvetna samhällsmedborgare som kan och vill engagera sig i en komplex omvärld där informationsflödet når oss hela tiden och överallt - men inte alltid med tydliga avsändare eller uttalade syften. Att få våra elever att engagera sig i omvärldsfrågor är i förlängningen en demokratisk fråga.

Med hjälp av Källkoll kan eleverna träna sin källkritiska förmåga genom att reflektera över och jämföra olika typer av nyheter och information. De får också kunskaper om mediers uppbyggnad, distribution och funktion.

Genom att arbeta med serien tillsammans med det här arbetsmaterialet blir vikten av medvetenhet runt nyhetsrapportering åskådliggjord för eleverna när de ställs inför olika dilemman och samhällsfrågor kopplade till nyhetsvärdering. Målet med serien är i förlängningen att bidra till en starkare tilltro till demokrati och yttrandefrihet.

Målgrupp

Serien är främst tänkt för elever i årskurs 7-9, men kan även passa för elever på gymnasiet.

Om arbetsbladet

Arbetsbladen är avsnittspecifika och innehåller diskussionsfrågor och uppgifter att arbeta enskilt eller tillsammans med, kopplade till varje episod. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i programmet, med fokus på begreppsförståelse, jämförelser och olika aktiviteter. Till varje avsnitt finns ett antal centrala begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni ser avsnittet för att skapa förförståelse för innehållet och på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. De är också bra att använda för att repetera avsnittets centrala innehåll. I varje avsnitt finns en explainer som förklarar några av programmets centrala begrepp.

Avsnitt 10 – Hinner du vara källkritisk på nätet?

Om avsnittet

Hur ska man kunna hinna kolla allt i flödet? Jack, Edwin och Åsa pratar om dramatiska nyhetskedan, vanliga fällor på nätet och om vinsten med att veta när det är dags att vakna till och kolla lite extra.

Dagens begrepp

- Vad innebär begreppen i rutan?
- På vilket sätt är orden och uttrycken kopplade till nyheter och sociala medier?
- Sammanfatta avsnittet med hjälp av begreppen.

faktagranska
dela
dubbelkolla
sammanhang

viralt
nyhetsflash
ursprungskälla
kommentarsfält

Dagens citat

”Lögnen hinner halvvägs runt jorden innan sanningen har fått på sig skorna!” Vad menar Jack med detta, egentligen?

- Varför är Jacks citat viktigt i arbetet med källkoll?
- Hur ska du göra för att hitta sanningshalten i en nyhet som sprids fort?
- Hur ska du tänka när du ser uttrycken ”enligt källor” eller ”enligt uppgifter”?

Dagens fundering

Det vi förr höll privat kan idag nå ut till hela världen på bara några klick. Hur påverkar det oss när allt går så fort?

- Vilka fördelar kan ni se med den snabba informationsdelningen?
- Vilka nackdelar kan ni se med den snabba informationsdelningen?
- Vad menar Jack när han säger att någons frågor plötsligt kan förvandlas till påståenden? Försök förklara med egna ord.
- Dagens program handlar bland annat om att det kan gå fort när saker sprids på nätet och att det då är extra viktigt att vara källkritisk. Vid vilka andra tillfällen kan det vara bra att ha extra källkoll, tycker ni?

Dagens explainer

Titta på explainern igen och diskutera innehållet utifrån frågorna nedan.

- ”Saker är sällan så enkla som de verkar.” Varför är detta bra att komma ihåg när ni är på sociala medier?
- Varför är det viktigt att kolla ursprungskällan till ett påstående?
- Hur kan sammanhanget hjälpa er att komma närmare sanningen?
- Hur kan uttrycket ”ha is i magen” hjälpa er i heta nyhetslägen?

Dagens uppgift – vad kittlar er?

Leta upp en nyhet eller ett inlägg som intresserar er och djupdyk.

- Vad handlar er nyhet eller ert inlägg om? Vad är det som gör att ni tycker att det är intressant?
- Vad kan ni utläsa av kommentarer och trådar kopplade till ert ämne?
- Finns det inlägg som ni klart och tydligt kan ringa in som falska? Ge exempel och motivera.
- Finns det inlägg där ni är tveksamma över sanningshalten? Hur kan ni göra för att komma till klarhet? Ge exempel och motivera.

Ur Lgr11, Skolans värdegrund och uppdrag:

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

Kopplingar till kursplanen i samhällskunskap åk 7-9, Lgr11**Ur syftestexten:**

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

- ståndpunkter i aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Ur centralt innehåll:

- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Gy11, Gymnasieskolans uppdrag

” Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska

Arbetsbladet är skapat av Anna Klockar och Mia Vestman tillsammans med UR

Upphovsrätten till innehållet i det här arbetsbladet tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Arbetsbladet får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När arbetsbladet eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av arbetsbladet och dela ut till elever, tillhandahålla det digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder arbetsbladet, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om arbetsbladet kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat